

Tausta-analyysi

Luento 2
19.9.2011

**Verkko-opetuksen suunnittelua ohjaavien
taustatietojen kartoittaminen sekä
suunnittelun ja toteutuksen resursointi**

Verkko-opetuksen taustat

**Tausta-analyysi helpottaa ja jäsentää verkko-
opetuksen suunnittelua**

Tausta- analyysin tavoite

- tavoitteena on kartoittaa kaikki verkkokurssin tuottamiseen vaikuttavat taustatekijät, jotta itse suunnittelu ja toteutus sujuisivat paremmin
- tuloksena saadaan verkkokurssin alustava käsikirjoitus, jossa määritellään
 - verkkokurssin aihe
 - kohdeyleisö
 - käyttötapa- ja tarkoitus sekä
 - tavoite

Kohderyhmä

Mieti kenelle oman verkkokurssisi suuntaat ja pitäydy siinä; kaikkea kaikille –periaatteella on todella vaikea suunnitella hyvää verkkokurssia

Erilaisten oppijoiden huomioiminen; tarjoa vaihtelevasti tukea erilaisille oppijoille

- Kohderyhmä vaikuttaa suurelta osin mm. seuraaviin seikkoihin:
 - millaista sisältöä kurssilla kannattaa opettaa
 - mikä on kurssilaisten lähtötaso
 - mitä ryhmäläisten odotetaan oppivan
 - millaisia oppimistehtäviä kurssilla kannattaa tehdä
 - millaisia pedagogisia lähestymistapoja kurssilla kannattaa käyttää
 - kuinka paljon ohjausta tarvitaan
 - miten kurssisuoritukset kannattaa arvioida
 - millaista palautetta kannattaa/täytyy antaa ja kuinka paljon
 - miten verkkokurssin laatua arvioidaan

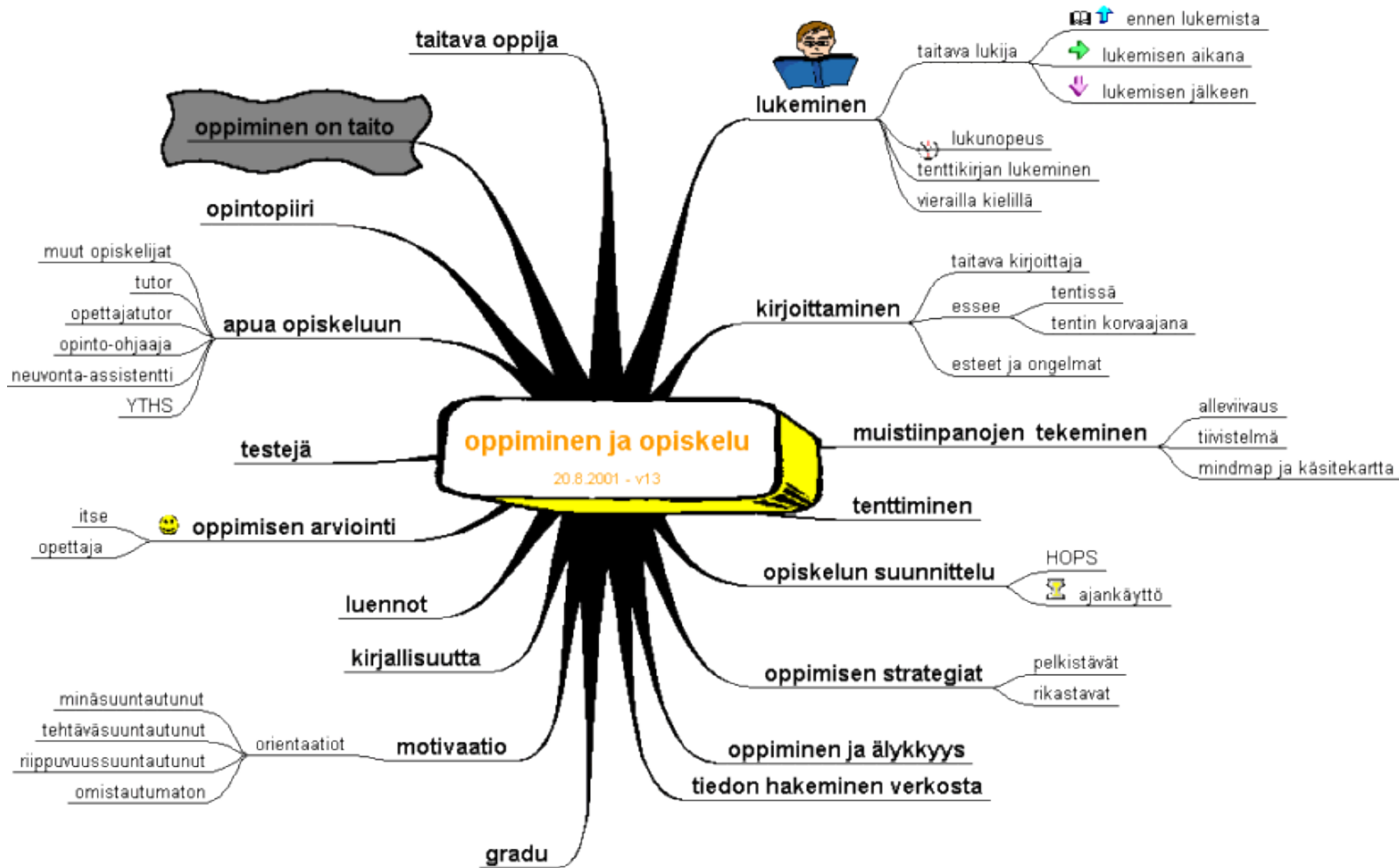

Alustava sisältö

Sisällön
hahmottamisessa
apuna erilaiset ajatus-
ja miellekartat

- **Kurssilla käsiteltävät peruskäsitteet**
 - täydennetään myöhemmin varsinaisen sisällönsuunnittelun aikana
 - tarkistettava kurssin suhde muihin alan opintoihin (pällekkäisyyksien välttäminen)

Miksi verkkoon?

Selvitetään perimmäiset syyt sille,

- miksi opintojaksoa ollaan viemässä verkkoon ja
- miksi se kannattaa tarjota verkko-opetuksena
- mitä etuja verkkoon toteutuksella on perinteiseen opetukseen verrattuna

- **Mitä verkon käytöllä tavoitellaan?**
 - Kannattaako opetus ylipäätään toteuttaa verkossa?
 - Miksi verkkototeutus olisi parempi kuin perinteinen luokkaopetus?
 - ✦ aitoa hyötyä eli lisäarvoa opetukselle sekä oppimiselle
 - ✦ tukee oppimista jollain tapaa paremmin
 - ✦ ei tekniikkaa vain tekniikan käytön vuoksi
 - Lisäarvon määrä riippuu siitä miten, kuinka paljon ja missä kontekstissa tietoverkkoja hyödynnetään opetuksessa

Verkon rooli ja käyttö

Selvitetään verkon rooli ja käyttö opintojaksolla

- materiaalinjako
- luento-opetuksen vuorovaikutuksellisenä tukena
- kaikki toiminta verkossa
- itseopiskelupaketti

• Onko kyse

- lähiopetuksesta
- informaation jakelusta
- täydentävästä käytöstä
- merkittävästä tai välttämättömästä käytöstä
- yhteisöllisestä käytöstä
- etäopetuksesta

Verkon tuoma lisäarvo (1)

Esimerkkejä verkko-
opetuksen tuomasta
lisäarvosta

- **Oppimisen tehostuminen**
 - verkko voi tarjota kiinnostavan, joustavan ja monipuolisen opiskeluympäristön, joka houkuttelee ja motivoi opiskelemaan ja oppimaan
- **Etäopiskelun mahdollistuminen**
 - opiskelu mahdollista asuinpaikasta ja perhe- sekä työtilanteesta riippumatta
- **Opiskelun joustavuus**
 - opiskelu ja vuorovaikutus mahdollista missä ja milloin tahansa
- **Oppimisresurssien lisääntyminen**
 - oppimateriaalit paremmin saatavilla ja entistä ajankohtaisempia reaaliajassa

Verkon tuoma lisäarvo (2)

Esimerkkejä verkko-
opetuksen tuomasta
lisäarvosta

- Paperia monipuolisempi julkaisukanava
 - oppiaineksen monipuolinen havainnollistaminen esimerkiksi ääni- ja videomateriaalilla tai erilaisilla simulaatioilla, peleillä, ristikoilla, ...
- Resurssien säästö
 - matkakustannusten säästöt, kustannussäästöt pidemmällä tähtäimellä (massaopetus, itseopiskelu, automaattisesti tarkastettavat suoritukset, ...)
- Monipuoliset vuorovaikutusmahdollisuudet
 - synkroninen tai asynkroninen vuorovaikutus, myös monelta-monelle

POHDI

- Miksi sinä tekisit oman kurssisi verkkoon?
- Mitä lisäarvoa verkko-opetus voisi tuoda juuri sinun kurssille?
- Millä perustelet omat valintasi?

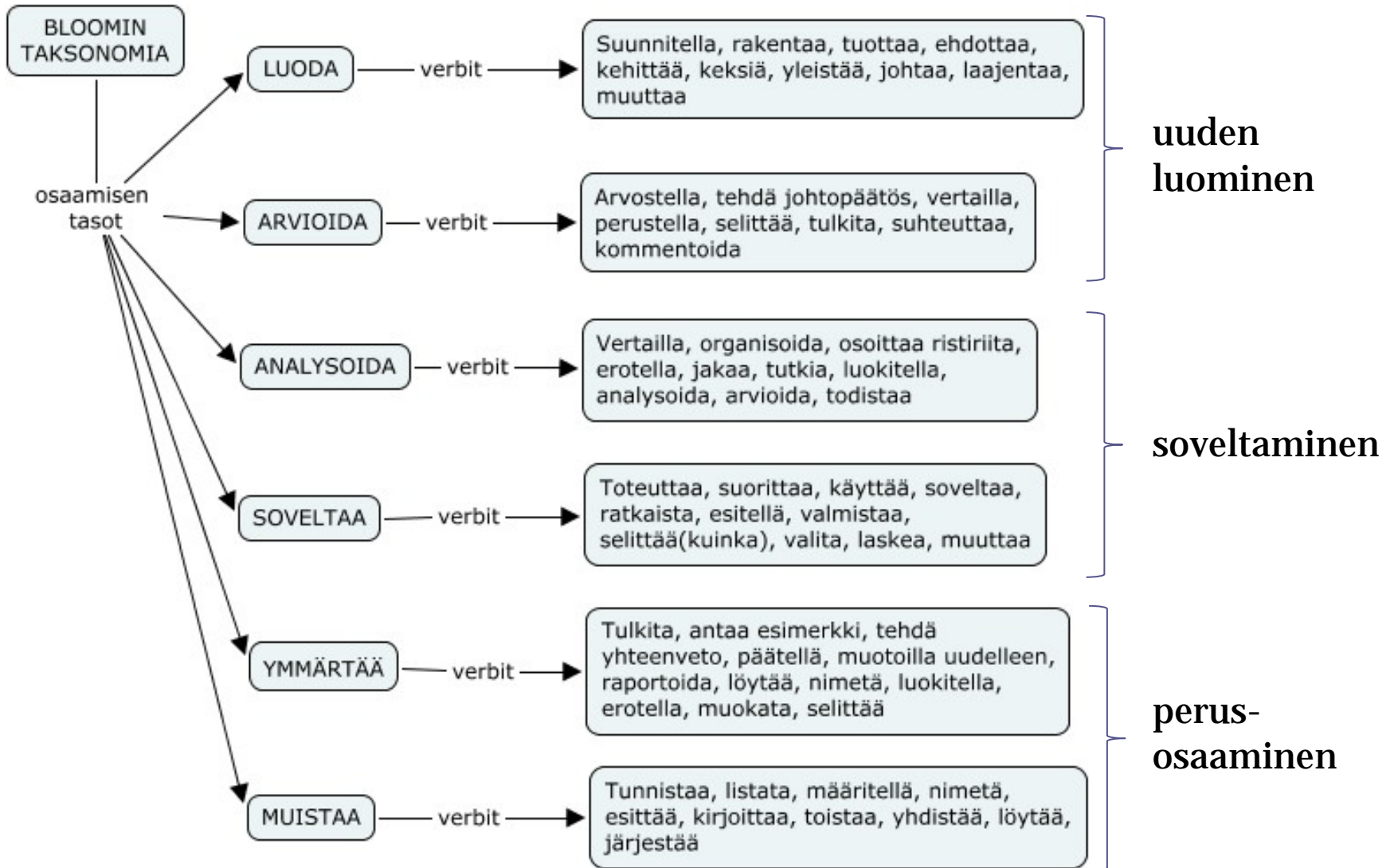
Osaamis- tavoitteet

Millaiset tavoitteet
oppimiselle asetetaan?

Taustalla
opetussuunnitelma tai
opintojakson tavoite ja
sisältö, jotka sanelevat
raamit myös oppimisen
tavoitteille

- Mitä oppija osaa, ymmärtää ja/tai tietää kurssin suoritettuaan
- Mitä hänen on kurssin aikana tarkoitus oppia, osata, ...
 - pohjana myös tehtävien asettelussa ja oppimisen arvioinnissa (tavoitetasot)
 - tärkeitä myös oppijalle, sillä ne antavat paremman kokonaiskuvan opiskeltavasta asiasta ja ne vaikuttavat oleellisesti myös oppijan motivaatioon, aktiivisuuteen sekä opiskelustrategioihin
- Voidaan koota tavoitelauseiksi
- Tulisi kirjata mahdollisimman konkreettisesti ja kuvaavassa muodossa
- Bloomin taksonomia ja osaamista kuvaavat verbit

POHDI

- Millaisia tavoitteita omalle kurssillesi asetat?
- Mitä oppijoiden tulisi kurssisi suoritettuaan osata?

Opintojakson rakenne (1)

Miten jäsenämme kurssia ja millaisia pedagogisia malleja toteutamme?

- Sisällön jäsentämällä voimme ohjata oppijaa käymään sisältöä läpi tietyssä, haluamassamme järjestyksessä.
 - ei aina tue oppijan omaa ajattelumaailmaa ja saattaa siten jopa estää oppimista
 - toteutetaan yleensä opetussuunnitelmamallien avulla
- Pedagoginen malli
 - otetaanko huomioon heti alusta lähtien kurssin suunnittelussa (esim. ongelmalähtöinen oppiminen)
 - kannattaa tarkentaa sisällön suunnittelun jälkeen

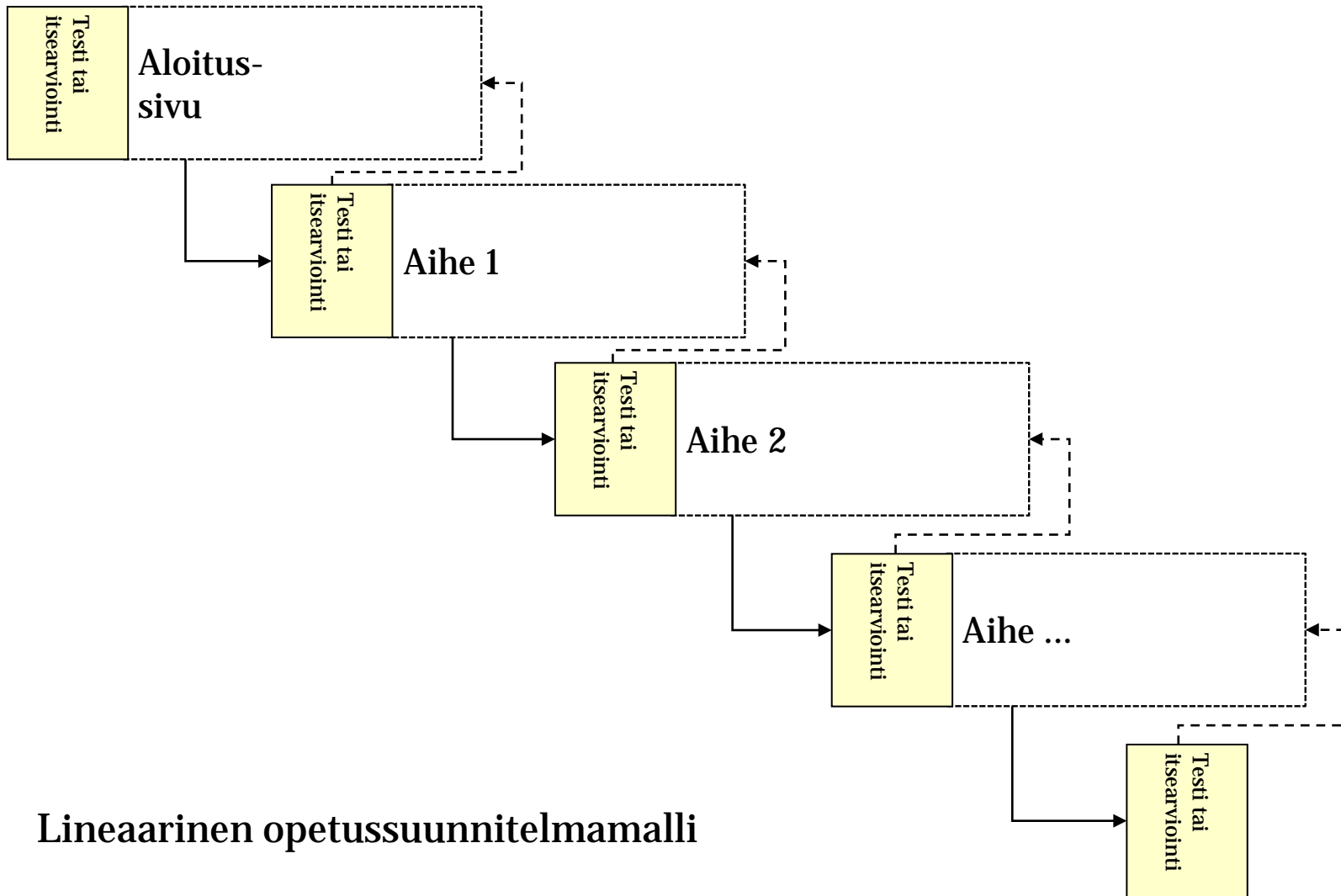
Opintojakson rakenne (2)

Opetussuunnitelman perusmallit:

Lineaarisesti etenevä opetussuunnitelmamalli

- opittava sisältö jaetaan moduuleihin ja moduulit puolestaan jaetaan aiheiden mukaan oppijaksoihin
- opiskelija voi arvioida osaamistaan itsearviointina jokaisen oppijakson jälkeen tai hän joutuu suorittamaan testin, joka on läpäistävä ennen kuin hän voi jatkaa seuraavaan oppijaksoon
- moduulista toiseen siirtyminen edellyttää myös usein testistä selviytymistä
- kaikki opiskelijat etenevät verkkokurssilla tehden samat tehtävät samassa järjestyksessä
- "kirjamainen", jossa sisältö luetaan kuvainnollisesti kannesta kanteen tietyssä järjestyksessä

Lineaarinen opetussuunnitelmamalli

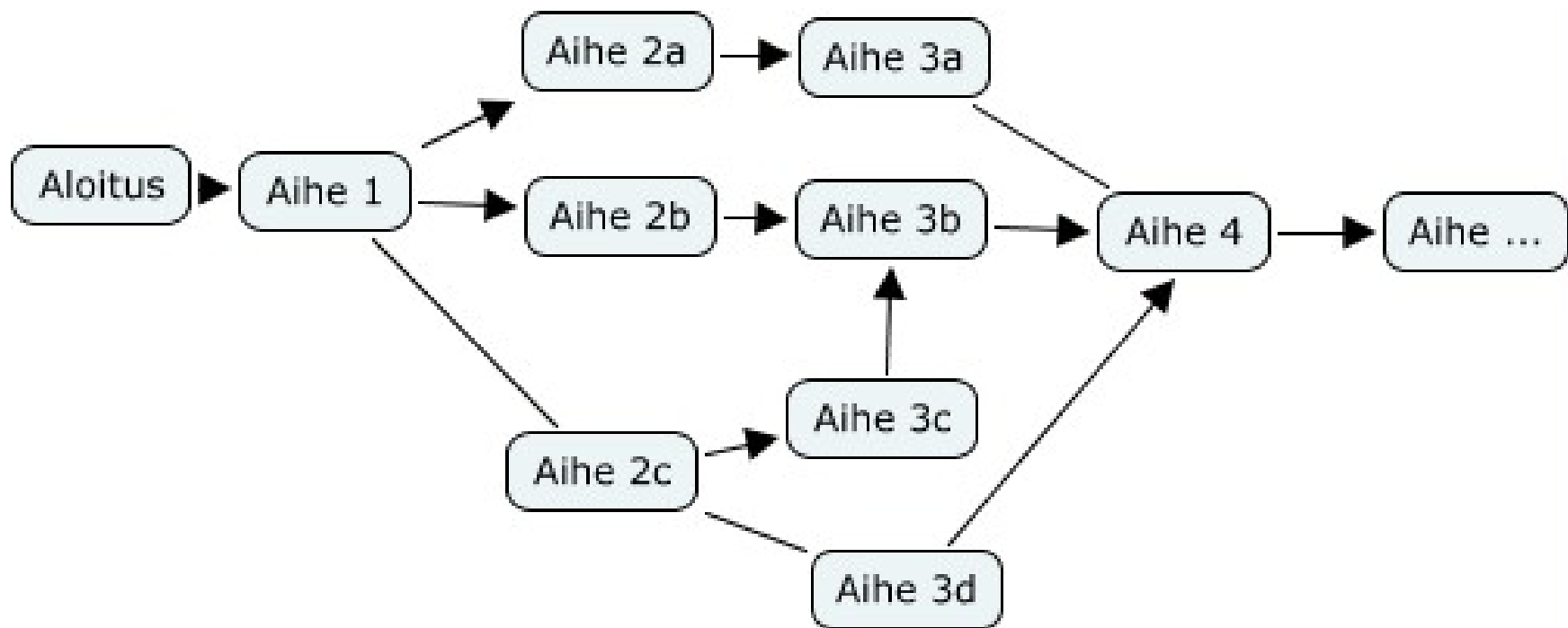
Opintojakson rakenne (2)

Opetussuunnitelman perusmallit:

Haaroittuva opetussuunnitelmamalli

- antaa opiskelijalle suuremmat mahdollisuudet valita etenemisjärjestystään opiskelussaan
- palautetta kurssin alkaessa osaamistasosta ja ohjeita etenemiseen
- hyvillä aiemmilla tiedoilla voi ohittaa jonkin moduulin opiskelun ja siirtyä vaikeampiin tehtäviin
- hyvin suunniteltuna tarjoaa opiskelijalle myös mahdollisuuden kehittää taitojaan ja osaamistaan saamansa arvion mukaisesti monipuolisesti
- arvioinnin tulee ohjata siis myös sekä sisältöjen opiskeluun että taitojen harjoitteluun
- suunnittelu käytännössä erittäin vaativaa ja aikaa vievää
- voidaan hyödyntää myös erilaisten oppijoiden tukemisessa:
 - visuaalisesti oppiville luodaan oma visuaalisesti stimuloiva haara
 - auditiivisesti oppiville oma auditiivisesti tuettu haara
 - kinesteettisesti oppiville oma fyysisempään tekemiseen ja tiedon tuottamiseen painottuva haara

Haaroittuva opetussuunnitelmamalli

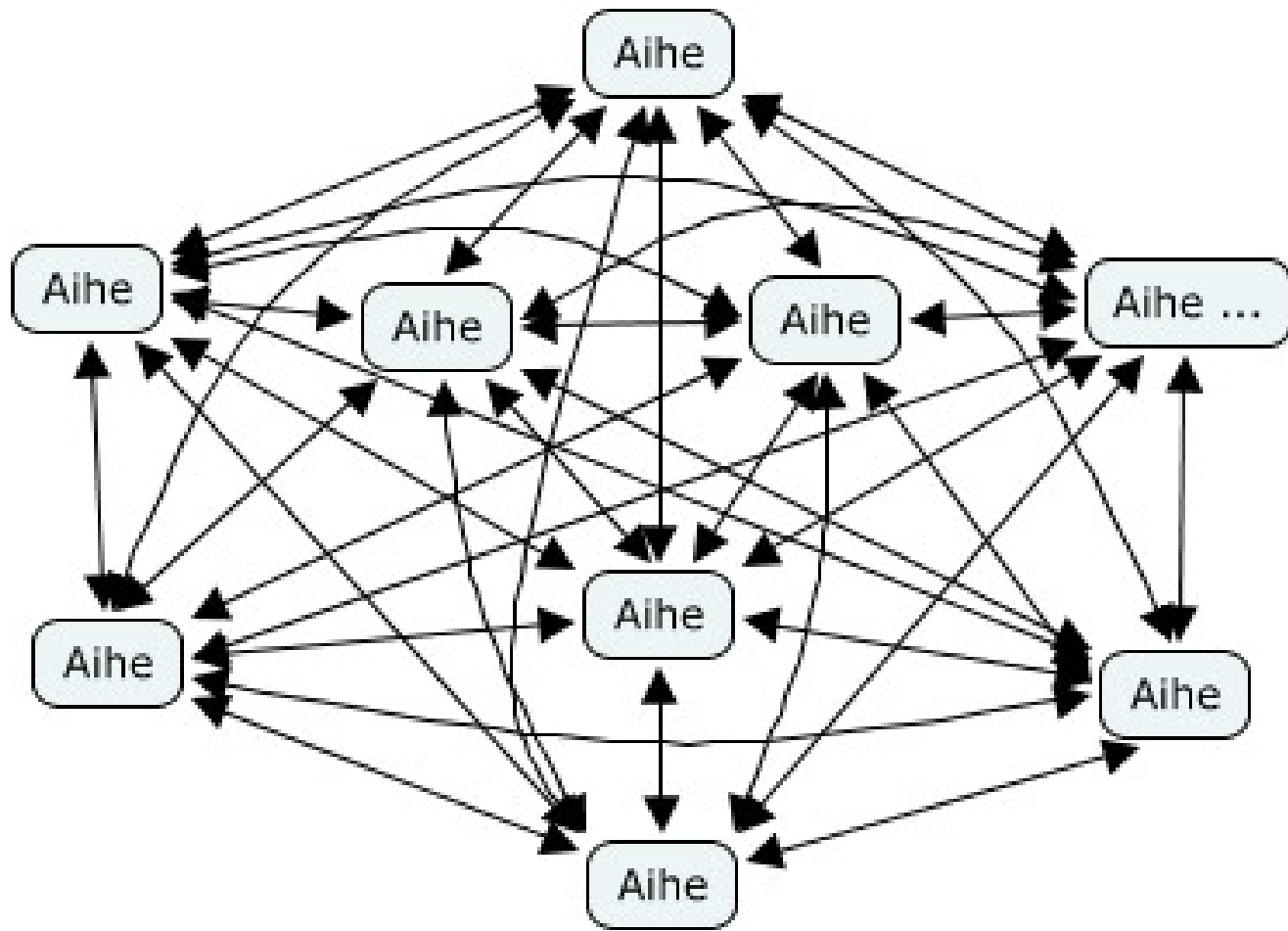
Opintojakson rakenne (3)

Opetussuunnitelman perusmallit:

Hypertekstiin perustuva malli

- tarjoaa opiskelijalle monipuolisen multimediamympäristön, jossa tehtävät ja opiskeltavat aiheet ovat vapaasti valittavissa
- kotisivu, josta opiskelija voi edetä eri aiheiden opiskelussa täysin itse valitsemallaan tavalla
- aiheiden sisältöihin perehdytään monipuolisesti audioiden, videoklippien, tekstien, graafisten esitysten ja kuvien avulla
- suoritetaan itsenäisesti tehdyllä oppimisportfoliolla tai oppimistehtävällä
- sisällön tuottaminen hypertekstimäisen mallin mukaan voi olla todella vaativaa:
 - periaatteena on, että opiskelija voi aloittaa kurssin sisältöön tutustumisen mistä kohdasta sisältöä tahansa
 - esitiedot tulee aina varmistaa, ts. materiaalissa tulee olla linkkejä taustatietoihin tai lineaarisessa mallissa aiemmin käsiteltyihin asioihin

Hypertekstiin perustuva malli

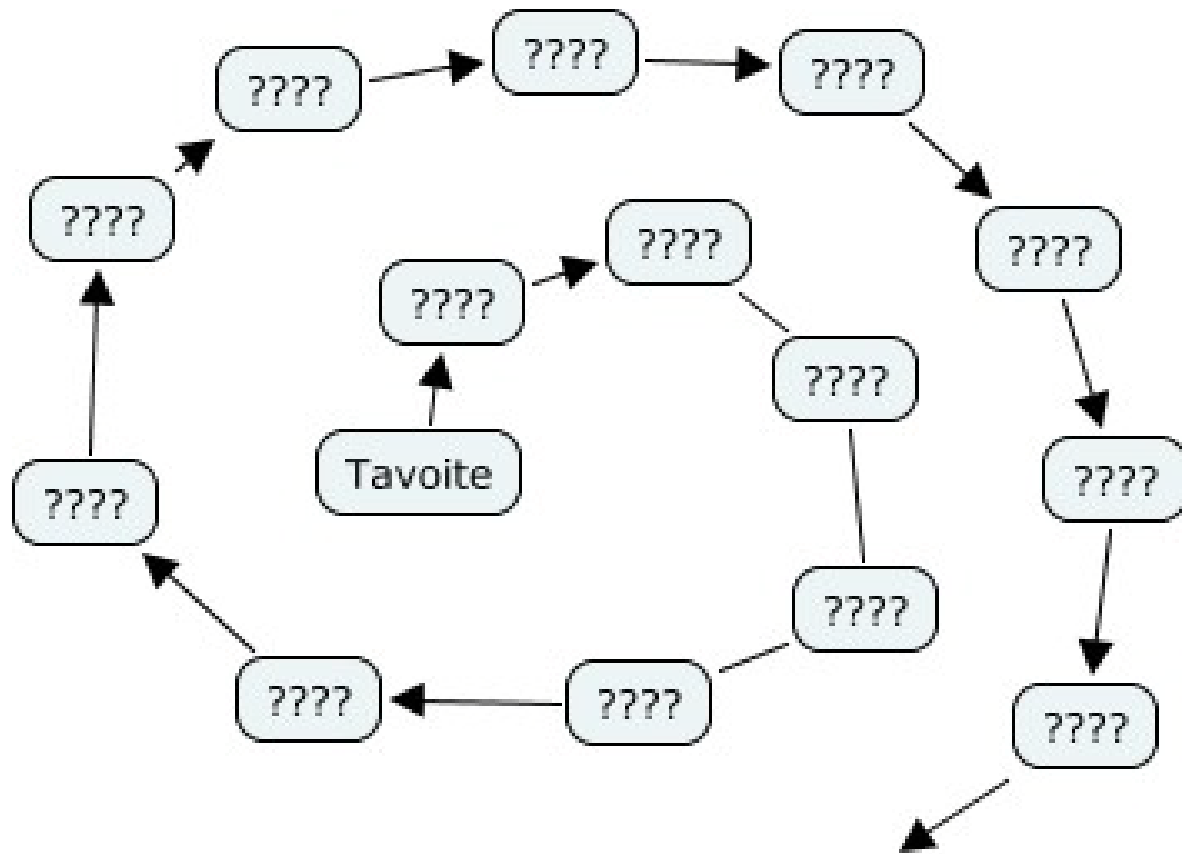
Opintojakson rakenne (4)

Opetussuunnitelman perusmallit:

Opiskelijajohtoinen opetussuunnitelmamalli

- poikkeaa edellisistä opiskelijan suuremmalla vastuulla opiskelustaan
 - opiskelija valitsee myös opiskelumuodot
 - suunnittelee itse omat opintonsa ja etenemisensä
 - valitsee jopa opiskeltavat aiheet itse
- opiskelija saa usein myös suunnitella itse oman osaamisensa arvioinnin sopien siitä ohjaavan opettajan kanssa
- opiskelijajohtoisen mallin mukaan opiskelijat voivat myös tuottaa suurimman osan sisällöistä sekä materiaaleista itse

Opiskelijajohtoinen malli

Verkko-opetuksen pedagogisia malleja

yhisteoiminnallisuus

DIANA-malli
(DIALOGIC AUTHENTIC
NETLEARNING ACTIVITY)
Aarnio & Enqvist 2001

Designin kautta oppiminen
(Design-based learning)
Lehrer, Erickson & Connell 1994

aktiviteetit sidottu reaalimaailman tilanteisiin

Simulaatio ja simulaatiopelit oppimisessa
Ruohomäki 1994; Lehtonen 2005

oppijakeskeinen oppiminen aktivoivien menetelmien avulla

Jaettu / hajautettu asiantuntijuus
(Distributed cognition)
Oatley 1990

Projektioppiminen
(Project-based learning)
Lifländer 2003; Tynjälä 1999

Ongelmalähtöinen oppiminen
(Problem-based learning)
Boud & Feletti 1999;
Poikela 2002

Aktivoiva opetus
(Activating instruction)
Lonka & Lonka 1991

Ankkuroitu opetus
(Anchored instruction)
CTGV 1993

Tutkiva oppiminen
(Discovery learning)
Hakkarainen, Lonka & Lipponen 1999, 2004;
Scardamalia & Bereiter 1994

Kognitiivinen oppipoikamalli
(Cognitive apprenticeship)
Collins, Brown & Newman 1989;
Järvelä 1996

Pedagogiset menetelmät

Kognitiivinen koflikti
Alamäki & Luukkonen 2002

Case-oppiminen
(Case-based learning)
Silander 2002;
Alamäki & Luukkonen 2002

oppijat mukana opetuksen suunnittelussa, kysymysten asettalussa ja yhteenvedojen laadinnassa

Vastavuoron opettaminen
(Reciprocal teaching)
Palinscar & Brown 1984

Syventyvä osallistuminen
(Legitimate peripheral participation)
Lave & Wagner 1993

noviisista asiantuntijaksi kehittyminen osana asiantuntijayhteisöä

Suggestiopohjainen oppiminen
(mielikuvaoppiminen)
Lindh 1998

Tutkimus- ja seikkailumatka
Alamäki & Luukkonen 2002

Mukaellen Vaara 2005

POHDI

- Millainen rakenne sopisi omalle kurssillesi?
- Miten rakenteen valinta vaikuttaa suunnitteluun?

Aikataulutus (1)

Millä aikataululla toteutus tehdään?

- **Aikataulu**
 - aikaraja, milloin opetuksen tulisi alkaa (tai harjoitustyön deadline ;-) eli milloin toteutuksen tulisi olla valmis
- **Työmäärän resursointi**
 - käytettävissä olevien resurssien riittävyys kannattaa varmistaa heti alussa
 - ✦ lisää sekä aikamäärään että “rahoihin” ensin suunniteltuun tuplaten lisää resursseja
 - laadi aikataulu - ja pysy siinä
 - ✦ varsinaisen oppimateriaalin suunnittelu ja toteuttaminen vie paljon aikaa, samoin
 - ✦ multimediatoteutukset ja
 - ✦ ulkoasun (käyttöliittymän) suunnittelu ja toteutus (avoimet www-sivut)

Aikataulutus (2)

Millä aikataululla
toteutus tehdään?

- Suunnitelmat on tehty toteutettaviksi eikä muutettaviksi
 - jos muutoksia lähdetään toteuttamaan sitä mukaan, kun niitä havaitaan, aikataulu tuplaantuu äkkiä
- Resursointi kannattaa aina tarkistaa suunnitteluvaiheen loppupuolella

POHDI

- Miten verkkokurssin suunnittelu ja toteutus rytmittyy omaan muuhun tekemiseesi?
- Milloin ennätät panostamaan suunnitelmiin ja toteutukseen?

Resursointi

Miten työmäärä
resursoidaan?

- ‘Budjetoidaan’ käytettävät resurssit
 - kuka tekee mitä ja milloin
 - käytössä olevat ihmiset ja heidän osaaminen (mm. kuvankäsittelytaidot, videon editointitaidot, animointitaidot)
 - käytössä olevat ohjelmistot (mm. editointi-, alustasovellukset) ja laitteistot (mm. skannerit, kamerat, videokamerat)
 - työtilat ja niistä aiheutuvat kustannukset
 - palkkakulut (päätoimiset ja tuntityöläiset)
- Resursointi kannattaa aina tarkistaa sisällönsuunnittelun ja pedagogisen suunnittelun jälkeen, kun toteutuksen laajuutta rajataan

POHDI

- Millaisen tiimin ottaisit ideaalitapauksessa suunnittelemaan ja toteuttamaan omaa verkkokurssiasi?

Teknologia

Mitä teknologiaa ja miten käytämme toteutuksessa?

- Usein tekninen infrastruktuuri on pitkälle rajattu jo työnantajan puolesta:
 - käytössä on vain tietty oppimisympäristö tai rajallinen määrä ohjelmistoja varsinaisen materiaalin tuottamiseen
- Verkkokurssin suunnittelussa tulee
 - ottaa huomioon käytettävän teknologian asettamat rajoitukset
 - pyrkiä hyödyntämään saatavilla olevan teknologian tuomia mahdollisuuksia mahdollisimman hyvin
- Teknologialle voi keksiä uusia käyttötapoja tai uusia sovelluskohteita
- Ilmaisohjelmien tarjontaa kannattaa myös hyödyntää mahdollisimman laajasti

POHDI

- Millaisia tekniseen toteutukseen liittyviä ideoita on jo valmiina?
- Onko rajoituksia; esim. työpaikan oppimisympäristö?

Tekijänoikeudet

Mitä asioita verkko-opetuksen suunnittelussa tulee huomioida tekijänoikeuksien näkökulmasta?

Tekijänoikeus- laki (404/1961)

Muuttui porrastetusti vuosien 2006 ja 2007 aikana (821/2005)

Oleellisin muutos: ns. **laillisen lähteen vaatimus**; jos et tiedä, että kuva tai dokumentti on laillisesti verkossa, et saa ottaa sitä edes omaan käyttöön

- Tekijänoikeudet opetustyössä on suhteellisen haastava aihe
 - perusperiaate: tekijänoikeudet on aina valokuvan ottajalla, tekstin kirjoittajalla, äänitteen esittäjällä, kappaleen säveltäjällä, ... ellei toisin ole sovittu
 - periaatteessa siis: toisen tekemän materiaalin käyttöön täytyy aina olla lupa!
 - tiettyjä poikkeuksia: sitaattioikeus, opetuskäytön ”erivapaudet”, vanhenemisajat, ...

Teos ja tekijän oikeus siihen

TekijäL 1§

- Sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen
 - koskee kaunokirjallisia, selittäviä kirjallisia ja suullisia esityksiä, sävellyks- ja näyttämöteoksia, elokuvateoksia, valokuvateoksia, muita kuvataiteen teoksia, rakennustaiteen, taidekäsityön ja taideteollisuuden tuotteita sekä mitä muita teoksia tahansa
 - myös kartat, selittävät piirustukset, graafiset ja plastisesti muotoillut teokset sekä tietokoneohjelmat

Tekijänoikeuden voimassaoloaika

yleensä 70 vuotta
tekijän kuolemasta

- Tekijänoikeus on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän tai viimeksi kuolleen tekijän kuolinvuodesta
 - elokuvateoksissa kunnes 70 vuotta on kulunut viimeksi kuolleen pääohjaajan, käsikirjoittajan, vuoropuhelun kirjoittajan tai nimenomaisesti kyseistä elokuvateosta varten luodun musiikin säveltäjän kuolinvuodesta

Kappaleen valmistaminen

TekijäL 2§

Tekijän yksinomainen oikeus

- Tekijänoikeus tuottaa yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen.
- Kappaleen valmistamisena pidetään sen valmistamista kokonaan tai osittain, suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi sekä millä keinolla ja missä muodossa tahansa. Kappaleen valmistamisena pidetään myös teoksen siirtämistä laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa.

Tilapäinen kappaleen valmistaminen

- Mitä edellä säädettiinoikeudesta valmistaa teoksesta kappaleita, ei koske sellaista tilapäistä kappaleen valmistamista:
 - 1) joka on väliaikaista tai satunnaista;
 - 2) joka on erottamaton ja välttämätön osa teknistä prosessia;
 - 3) jonka ainoa tarkoitus on mahdollistaa välittäjän tekemä teoksen siirto verkossa kolmansien osapuolten välillä tai teoksen laillinen käyttö; sekä
 - 4) jolla ei ole itsenäistä taloudellista merkitystä.
- Mitä edellä säädetään, ei sovelleta tietokoneohjelmaan eikä tietokantaan.

Valmistaminen yksityiseen käyttöön

- **Julkistetusta teoksesta saa jokainen valmistaa muutaman kappaleen yksityistä käyttöään varten. Siten valmistettua kappaletta ei ole lupa käyttää muuhun tarkoitukseen. (tekijäL 12 §)**
 - Kappaleen valmistamisen valmistuttajan yksityistä käyttöä varten saa myös antaa ulkopuolisen suoritettavaksi.
 - Tämän pykälän säännökset eivät koske tietokoneella luettavassa muodossa olevaa tietokoneohjelmaa, tietokoneella luettavassa muodossa olevan kappaleen valmistamista tällaisessa muodossa olevasta tietokannasta eivätkä rakennusteoksen valmistamista.

Teoksen saattaminen yleisön saataviin

- Teos saatetaan yleisön saataviin (TekijäL 1§), kun:
 - 1) se välitetään yleisölle johtimitse tai johtimitta, mihin sisältyy myös teoksen välittäminen siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teos saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana;
 - 2) se esitetään julkisesti esitystapahtumassa läsnä olevalle yleisölle;
 - 3) sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi taikka sitä muutoin levitetään yleisön keskuuteen; taikka
 - 4) sitä näytetään julkisesti teknistä apuvälinettä käyttämättä.
- Julkisenä esittämisenä ja yleisölle välittämisenä pidetään myös esittämistä ja välittämistä ansiotoiminnassa suurehkolle suljetulle piirille.

Teoksen julkistaminen (1)

- Teos katsotaan julkistetuksi, kun se luvallisesti on saatettu yleisön saataviin (TekijäL 8§)
 - Julkaistuksi teos katsotaan, kun sen kappaleita tekijän suostumuksella on saatettu kauppaan tai muutoin levitetty yleisön keskuuteen. (31.7.1974/648)
- Jos teoksesta valmistetaan kappale tai teos saatetaan yleisön saataviin, tekijän nimi ja lähde on mainittava siinä laajuudessa ja sillä tavoin kuin hyvä tapa vaatii. Teosta ei saa tekijän suostumuksetta muuttaa enempää kuin sallittu käyttäminen edellyttää. (TekijäL 11§)

Teoksen julkaiseminen (2)

- Tekijänoikeuden rajoituksen nojalla ei saa valmistaa kappaleita sellaisesta teoksen kappaleesta, joka on valmistettu tai saatettu yleisön saataviin 2 §:n vastaisesti tai jota suojaava tekninen toimenpide on 50 a §:n 1 momentin vastaisesti kierretty. (TekijäL 11§)

Valokopiointi

- Julkaistusta teoksesta saa valmistaa kappaleita valokopioimalla tai vastaavin menetelmin sopimuslisenssin nojalla siten kuin 26 §:ssä säädetään. (TekijäL 13 §)
- Ei koske skannaamista!

Teosten käyttäminen opetus- toiminnassa (1)

- Julkistetusta teoksesta saa sopimuslisenssin nojalla, siten kuin 26 §:ssä säädetään, valmistaa kappaleita opetustoiminnassa tai tieteellisessä tutkimuksessa käytettäväksi ja käyttää niitä mainitussa tarkoituksessa yleisölle välittämiseen muulla tavalla kuin radiossa tai televisiossa lähettämällä. Mitä tässä säädetään, ei koske kappaleen valmistamista valokopioimalla tai vastaavin menetelmin. (TekijäL 14§)

Teosten käyttäminen opetus- toiminnassa (2)

- Opetustoiminnassa saa äänen tai kuvan suoran talteenottamisen avulla valmistaa kappaleita opettajan tai oppilaan esittämästä julkistetusta teoksesta opetustoiminnassa **tilapäisesti käytettäväksi**. Siten valmistettua kappaletta ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen.
- Ylioppilastutkintoon kuuluvaan tai muuhun vastaavaan kokeeseen saadaan ottaa osia julkistetusta teoksesta tai, jos teos ei ole laaja, koko teos.
- Mitä edellä 1 momentissa säädetään muun kuin radiossa tai televisiossa lähetetyn teoksen osalta, ei koske teosta, jonka tekijä on kieltänyt kappaleen valmistamisen tai teoksen välittämisen.

Opetuksessa käytettävät kokoomateokset

- ei koske oppimateriaaliksi valmistettuja teoksia!

- Opetuksessa käytettäväksi tarkoitettuun painamalla tai vastaavin menetelmin valmistettuun kokoomateokseen, joka muodostetaan useiden tekijöiden teoksista, saa ottaa vähäisiä osia kirjallisesta teoksesta tai sävellysteoksesta taikka, jos teos ei ole laaja, koko teoksen, kun viisi vuotta on kulunut vuodesta, jona teos julkaistiin. Tekstiin liittyen saadaan ottaa kuva julkistetusta taideteoksesta. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske teosta, joka on valmistettu käytettäväksi opetuksessa. (TekijäL 18§)

Opetus ansio- tarkoituksessa

- Mitä tässä laissa on säädetty opetustoiminnasta, ei sovelleta opetustoimintaan, jota harjoitetaan ansiotarkoituksessa. (TekijäL 54a§)

Julkinen esittäminen

- Teoksen, joka on julkaistu, saa esittää julkisesti jumalanpalveluksen ja opetuksen yhteydessä. (TekijäL 21§)
 - Julkaistun teoksen saa myös esittää julkisesti tilaisuudessa, jossa teosten esittäminen ei ole pääasia ja johon pääsy on maksuton sekä jota muutoinkaan ei järjestetä ansiotarkoituksessa.
 - Mitä tässä säädetään, ei koske näytelmä- eikä elokuvateosta.

Sitaatti

- Julkistetusta teoksesta on lupa hyvän tavan mukaisesti ottaa lainauksia tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa. (TekijäL 22§)

Taideteosten käyttäminen

Huomaa että,
valokuvaa, jossa on
jokin taideteos, ei saa
julkaista verkossa!

- Julkistetuista taideteoksista saa ottaa tekstiin liittyviä kuvia (TekijäL 25§):
 - 1) arvostelevaan tai tieteelliseen esitykseen; sekä
 - 2) sanomalehteen tai aikakauskirjaan selostettaessa päivätapahtumaa, edellyttäen ettei teosta ole valmistettu sanomalehdessä tai aikakauskirjassa toisinnettavaksi.
- Kun taideteoksen kappale on tekijän suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu, taideteoksen saa sisällyttää valokuvaan, elokuvaan tai televisio-ohjelmaan, jos toisintamisella on valokuvassa, elokuvassa tai televisio-ohjelmassa toisarvoinen merkitys.

Tietokone- ohjelmat ja tietokannat (1)

- Joka on laillisesti hankkinut tietokoneohjelman, saa valmistaa ohjelmasta sellaiset kappaleet ja tehdä ohjelmaan sellaisia muutoksia, jotka ovat tarpeen ohjelman käyttämiseksi aiottuun tarkoitukseen. Tämä koskee myös virheiden korjaamista. (TekijäL 25j§)
 - Se, jolla on oikeus käyttää tietokoneohjelmaa, saa valmistaa ohjelmasta varmuuskappaleen, jos se on tarpeen ohjelman käytön kannalta.

Tietokone- ohjelmat ja tietokannat (2)

- Se, jolla on oikeus käyttää tietokoneohjelmaa, saa tarkastella, tutkia tai kokeilla tietokoneohjelman toimintaa niiden ideoitten ja periaatteiden selvittämiseksi, jotka ovat ohjelman osan perustana, jos hän tekee sen ohjelman tietokoneen muistiin lukemisen tai ohjelman näyttämisen, ajamisen, siirtämisen tai tallentamisen yhteydessä.
- Se, jolla on oikeus käyttää tietokantaa, saa valmistaa tietokannasta kappaleita ja tehdä kaikki muutkin toimet, jotka ovat tarpeen tietokannan sisältöön pääsyä ja sisällön tavanmukaista käyttöä varten.
- **Sopimuksen ehto, jolla rajoitetaan 2–4 momentin mukaista käyttöä, on tehoton.**

Tietokone- ohjelmat ja tietokannat (3)

- Ohjelman koodin kopioiminen ja sen muodon kääntäminen on sallittua, jos nämä toimenpiteet ovat välttämättömiä sellaisten tietojen hankkimiseksi, joiden avulla voidaan saavuttaa yhteentoimivuus itsenäisesti luodun tietokoneohjelman ja muiden ohjelmien välillä, ja seuraavat edellytykset täyttyvät:
 - 1) nämä toimenpiteet suorittaa lisenssinhaltija tai muu henkilö, jolla on oikeus käyttää ohjelman kappaletta, taikka heidän lukuunsa henkilö, jolla on siihen oikeus;
 - 2) yhteentoimivuuden saavuttamisen kannalta tarpeellinen tieto ei aikaisemmin ole ollut helposti ja nopeasti 1 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden saatavilla; sekä

Tietokone- ohjelmat ja tietokannat (4)

- 4) nämä toimenpiteet rajoittuvat niihin alkuperäisen ohjelman osiin, jotka ovat yhteentoimivuuden saavuttamisen kannalta tarpeen.
 - Tietoja, jotka on saatu 1 momentin säännösten nojalla, ei saa näiden säännösten nojalla:
 - 1) käyttää muuhun tarkoitukseen kuin itsenäisesti luodun tietokoneohjelman yhteentoimivuuden aikaansaamiseen;
 - 2) antaa muille, ellei se ole tarpeen itsenäisesti luodun tietokoneohjelman yhteentoimivuuden kannalta; eikä
 - 3) käyttää ilmaisumuodoltaan huomattavassa määrin samanlaisen tietokoneohjelman kehittämiseen, valmistamiseen tai markkinoille saattamiseen taikka muuhun tekijänoikeutta loukkaavaan toimeen.
 - Sopimuksen ehto, jolla rajoitetaan tämän pykälän mukaista tietokoneohjelman käyttöä, on tehoton.

Tekijänoikeuden siirtyminen (1)

- Tekijänoikeus voidaan, 3 §:n säännöksistä johtuvin rajoituksin, luovuttaa kokonaan tai osittain (TekijäL27§).
 - Kappaleen luovutukseen ei sisälly tekijänoikeuden luovutus. Tilauksesta tehtyyn muotokuvaan tekijä ei kuitenkaan saa käyttää oikeuttaan tilaajan tai, tämän kuoltua, hänen leskensä ja perillistensä suostumuksetta.
- Ellei toisin ole sovittu, ei se, jolle tekijänoikeus on luovutettu, saa muuttaa teosta eikä luovuttaa oikeutta toiselle. Milloin oikeus kuuluu liikkeelle, sen saa luovuttaa yhdessä liikkeen tai sen osan kanssa; luovuttaja on kuitenkin edelleen vastuussa sopimuksen täyttämisestä.

Tekijänoikeuden siirtyminen (2)

- Jos tietokoneohjelma ja siihen välittömästi liittyvä teos on luotu täytettäessä työsuhteesta johtuvia työtehtäviä, tekijänoikeus tietokoneohjelmaan ja teokseen siirtyy työnantajalle. Sama koskee vastaavasti myös virkasuhteessa luotua tietokoneohjelmaa ja siihen välittömästi liittyvää teosta. (TekijäL 40b§)
 - Edellä 1 momentissa olevia säännöksiä ei sovelleta sotilasopetuslaitoksia lukuun ottamatta korkeakoulun opetus- ja tutkimustyössä itsenäisesti toimivan tekijän luomaan tietokoneohjelmaan eikä siihen välittömästi liittyvään teokseen.
 - Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään tietokoneohjelmasta, sovelletaan vastaavasti työ- ja virkasuhteesta johtuvia tehtäviä täytettäessä luotuun tietokantaan.

Valokuvaajan oikeudet

- Valokuvaajalla on yksinomainen oikeus määrätä valokuvasta, muuttamattomana tai muutettuna:
 - 1) valmistamalla siitä kappaleita;
 - 2) saattamalla se yleisön saataviin.
- Oikeus valokuvaan on voimassa, kunnes 50 vuotta on kulunut sen vuoden päättymisestä, jona kuva valmistettiin. Jos kuva ylittää teoskynnyksen (on riittävän ainutlaatuinen) suoja-aika 70 vuotta tekijän kuolemasta.

Valokuvaamalla tehty muotokuva

- Valokuvaamalla valmistetun muotokuvan tilaajalla on, vaikka valokuvaaja on pidättänyt itselleen oikeuden teokseen, oikeus antaa lupa muotokuvan ottamiseen sanomalehteen, aikakauskirjaan tai elämäkerralliseen kirjoitukseen, jollei valokuvaaja erikseen ole pidättänyt oikeutta kieltää sitä. (TekijäL 40c§)

Teknisen toimenpiteen kiertämisen kielto (1)

- Tämän lain mukaan suojatun teoksen suojana olevaa tehokasta teknistä toimenpidettä, jonka teoksen tekijä tai joku muu tekijän luvalla teosta yleisön saataviin saattaessaan on teoksen suojaksi asettanut, ei saa kiertää. (TekijäL 50a§)
 - Tehokkaalla teknisellä toimenpiteellä tarkoitetaan tekniikkaa, laitetta tai osaa, joka on suunniteltu tavanomaisessa käyttötarkoituksessa estämään tai rajoittamaan teoksiin ilman tekijän tai oikeuksien muun haltijan lupaa kohdistuvia tekoja ja jolla tavoiteltu suoja saavutetaan.

Teknisen toimenpiteen kiertämisen kielto (2)

- Mitä edellä säädettiin, ei sovelleta, jos tekninen toimenpide kierretään salaustekniikoita koskevan tutkimuksen tai opetuksen yhteydessä taikka jos teoksen kappaleen laillisesti hankkinut tai haltuunsa saanut kiertää teknisen toimenpiteen teoksen saamiseksi kuultavilleen tai nähtävilleen. Teoksesta, jota suojaava tekninen toimenpide on kierretty teoksen saamiseksi kuultaville tai nähtäville, ei saa valmistaa kappaletta.
- Mitä tässä säädetään, ei koske tietokoneohjelmaa suojaavaa teknistä toimenpidettä.

Piraattikielto

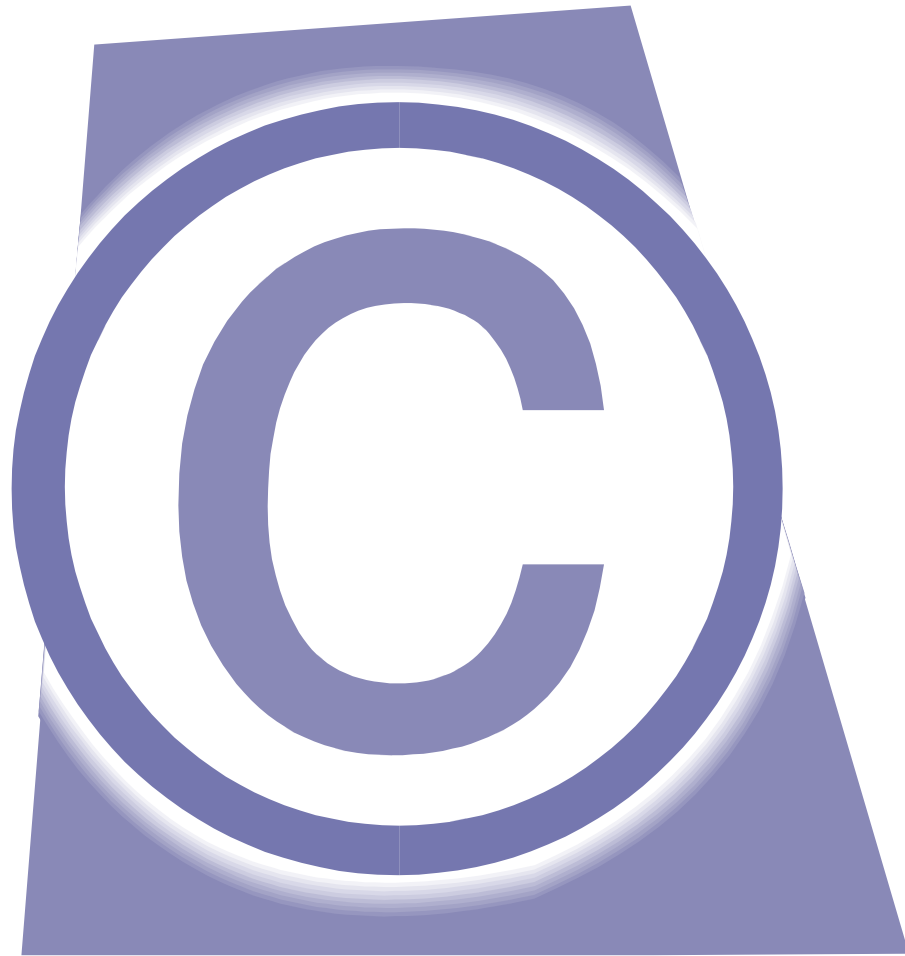
- Voimassa **laillisen lähteen vaatimus** myös yksityisessä käytössä (TekijäL 56§)
 - kopiointi (kappaleen valmistaminen) myös omaan käyttöön rangaistavaa, jos on ollut aihetta epäillä tuotteen alkuperää (ts. esim. käyttöoikeutta ei määritetty; TekijäL 11§)
 - laittoman teoskappaleen lataaminen tietoverkosta omalle koneelle on nimenomaan kielletty (kappaleen valmistamista; TekijäL 56a§)
 - laittoman lähteen hyödyntäminen ei johda rangaistukseen (TekijäL 56a§), paitsi jos tietää lähteen laittomaksi!

POHDI

- Millaisia tekijänoikeudellisia pohdintoja oman kurssin toteuttaminen tuo tullessaan?
- Mitkä kohdat tekijänoikeuksiin liittyen ovat hankalimpia?

Muut sopimusasiat

Käyttöoikeudet

- Verkko-opetuksen suunnittelussa tulee huomioida mm. toisen tekemän materiaalin, valokuvien ja videoiden käyttöoikeuksista
 - kertakorvaus
 - aikaan sidottu korvaus
 - käyttökertoihin sidottu korvaus

POHDI

- Millaisia sovittavia asioita on luvassa oman kurssisi suunnittelun ja toteutuksen suhteen?
- Mistä asioista kannattaa sopia etukäteen?

Riskianalyysi

Riskianalyysi

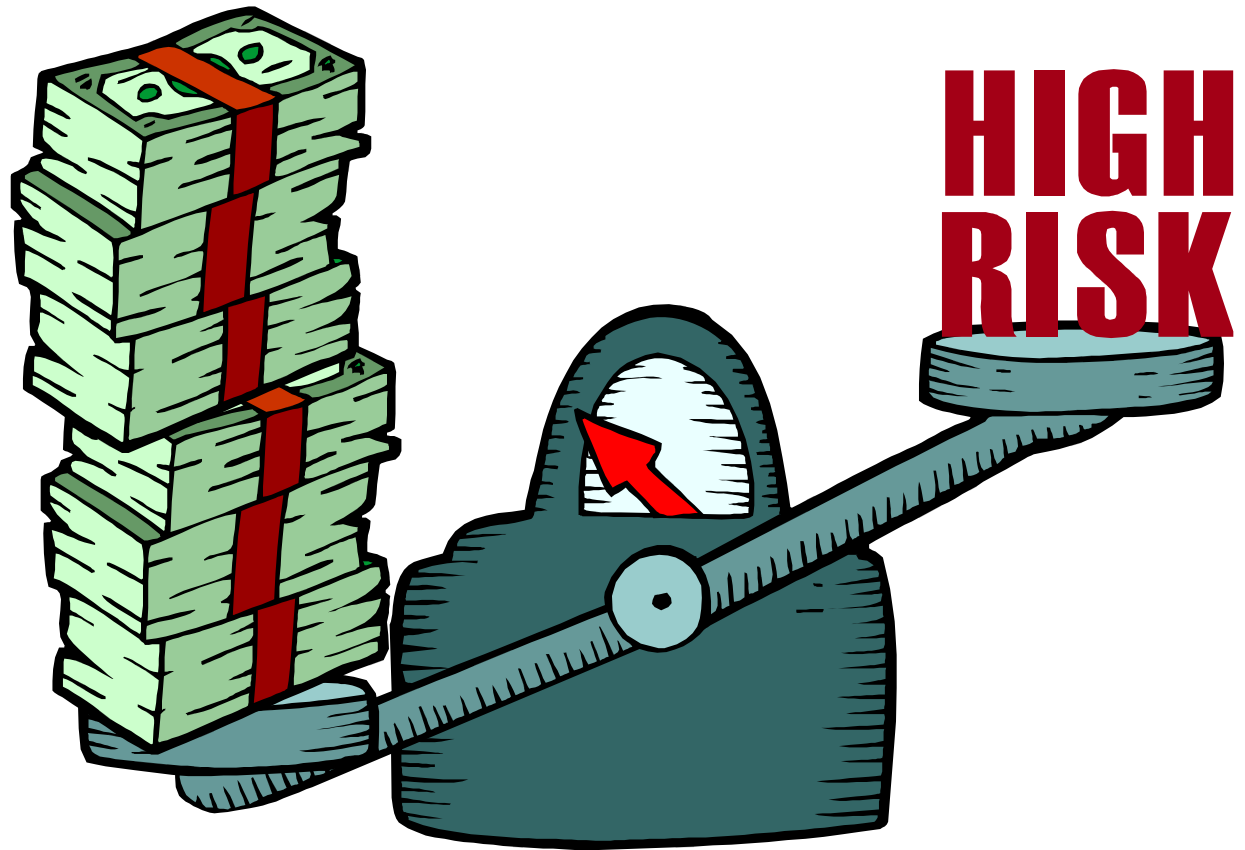
Miten varautua
yllättäviin tilanteisiin?

- Verkko-opetuksen suunnittelussakin saattaa eteen tulla yllättäviä tilanteita eli riskejä, jotka haittaavat suunnittelua tai toteutusta
 - varaudu yllätyksiin tekemällä riskianalyysi, jossa kartoitat mahdolliset riskit ja mietit, miten niistä päästään eteenpäin
 - huomioi suunnittelun ja toteutuksen eri vaiheet, itsestä ja muista johtuvat seikat, mahdolliset tekniset ongelmat sekä resurssien muutokset
 - mieti mikä on oleellista ja tärkeää
 - ✦ riskien aiheuttamat ongelmat
 - ✦ riskien todennäköisyys
 - ✦ älä unohda pieniä asioita

POHDI

- Mitkä aikat suunnittelussa ja toteutuksessa voi mennä pieleen?
- Missä asioissa riskit ovat suurimmat ja vahingot pahimmat?
- Mitkä asiat ”oikeassa” työssä olisi kohtalokkaimpia?

Oppimis- tehtävä 2

Tehtävän tavoitteena on arvioida valitun aiheen realistiset toteutusmahdollisuudet sekä aikatauluttaa oma tekeminen, koota ideoita erilähteistä sekä kerrata www-sivujen tekotaitoja.

Deadline ti 27.9.

- Tee omalle verkkokurssillesi taustanalyysi:
 - määritä kurssin osaamistavoitteet (Bloomin taksonomia)
 - analysoi kohderyhmän aiemmat tiedot ja taidot
 - määritä kurssin alustava sisältö, syvyys ja laajuus
 - määritä verkon rooli ja lisäarvo
 - resursoi arvioitu työmäärä
 - aikatauluta oma tekemisesi
 - määritä pedagogiset perusideat
 - määritä tekniset reunaehdot (omat taidot / käytössä olevat välineet)
 - huomioi tekijänoikeudet ja muut sopimukset
 - tee riskianalyysi
- Etsi ideoita eri lähteistä ja laadi niistä kurssillesi ideapankki
 - kokoa kaikenlaisia ideoita; älä vielä tässä vaiheessa valikoi tai karsi ideoita

Ohjaus ja seuraava luento

Ma 26.9. ei luentoa eikä ohjausta!

Leena on Helsingissä

- Ohjaus oppimistehtävään liittyen
 - ti 20.9. klo 10-12
 - analysoidaan yhdessä eri toteutusten taustoja ja ratkotaan ongelmakohtia

- Seuraava luento
 - ti 27.9. klo 10-12
 - aiheena sisällönsuunnittelu

